

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2025.01.02.18>

Nawojka ECKHARDT

<https://orcid.org/0009-0006-4561-8228>

Studentka prawa Wydziału Prawa i Administracji UŁ

e-mail: nawojka.eckhardt@edu.uni.lodz.pl

Rola prawyborów w elekcji Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki. Casus 2024

Streszczenie

W artykule analizie poddano instytucję prawyborów kandydata na urząd Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki. Autorka przybliżyła ich przebieg oraz rodzaje, zestawiając założenia ustrojowe z praktyką. Posługując się przykładem prawyborów kandydatów na Prezydenta w 2024 roku, rozważyła ich rolę w elekcji głowy państwa Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Słowa kluczowe: prawyборы, prezydent, Stany Zjednoczone Ameryki, ustrój, konstytucja, wybory.

Wstęp

Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki¹ wprowadziła prezydencki system rządów² oparty na zasadzie trójpodziału władzy, której realizację najwyraźniej dostrzegamy w płaszczyźnie organizacyjnej i personalnej³. Prezydent pełni jednocześnie funkcję głowy państwa i szefa rządu. Nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej⁴. Silna pozycja ustrojowa głowy państwa nie wynika tylko z przyznanych jej kompetencji, ale przede wszystkim ze sposobu wyboru. Prezydent

¹ *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, tłum. A. Pułło, Warszawa 2002.

² Tematyka pozycji Prezydenta USA w systemie prezydenckim szerzej opisana została w: J. Ciapała, *Status ustrojowy prezydenta jako głowy państwa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1996, R. 58, z. 2, s. 15; A. Pułło, *System konstytucyjny Stanów Zjednoczonych*, Warszawa 1997; A. Pułło, *System prezydencki*, [w:] M. Domagała (red.), *Konstytucyjne systemy rządów*, Warszawa 1997.

³ P. Sarnecki, *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych*, wyd. 4, Warszawa 2008, s. 84.

⁴ Prezydent USA ponosi odpowiedzialność konstytucyjną i cywilną.

USA wyłaniany jest w głosowaniu dokonywanym przez Kolegium Elektorów⁵. Specyfika wyborów w Stanach Zjednoczonych polega na tym, że rozgrywka odbywa się zawsze między dwoma wiodącymi kandydatami wskazanymi, po jednym, przez Partię Demokratyczną i Partię Republikańską.⁶ Wybory organizowane są w systemie okręgów jednomandatowych, zgodnie z zasadą, że zwycięzca bierze wszystko (*winner take all*). W większości stanów nie jest przeprowadzana druga tura wyborów.

Przedmiotem niniejszego artykułu jest przybliżenie zasad przeprowadzania prawyborów kandydata na urząd Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki, wśród dwóch wiodących partii, jako jednej z metod wyłaniania pretendenta na urząd głowy państwa. Celem prawyborów jest ustalenie, który z kandydatów będzie reprezentował daną partię w wyborach⁷. Zagadnienie to, w ocenie autorki, jest często traktowane marginalnie w polskiej literaturze prawniczej i politologicznej. Autorka rozważając ten problem, odwołuje się zarówno do poglądów przedstawicieli doktryny, jak i do praktyki, przez co wykorzystuje metodę formalno-dogmatyczną oraz studium przypadku. Posiłkowo zastosowanie znalazła metoda historyczna.

1. Konstytucyjne zasady wyboru Prezydenta USA

Prezydent wybierany jest na 4-letnią kadencję przez elektorów⁸. Pierwsze wybory prezydenckie odbywały się w różnych terminach i różnych stanach w latach 1788 i 1789, dlatego reguła wyborów co 4 lata liczona jest od roku 1788⁹. Na podstawie postanowień ustawy *An act to establish a uniform time for holding elections for electors of President and Vice-President in all the States of the Union* z 23 stycznia 1845 roku wybory prezydenckie odbywają się w pierwszy wtorek po pierwszym poniedziałku listopada w roku wyborów¹⁰. Oznacza to, że w 2024

⁵ Kolegium Elektorów to konstytucyjny organ państwa, który co 4 lata wybiera Prezydenta i wiceprezydenta USA. Od 1964 roku liczy 538 elektorów – tylu, ilu jest kongresmenów oraz trzech przedstawicieli Dystryktu Kolumbii. Szerzej: Ł. Żołądek, *Kolegium elektorów w amerykańskich wyborach prezydenckich*, „Infos. Zagadnienia Społeczno-Gospodarcze” 2020, nr 14.

⁶ K. Nowak, *System partyjny w Stanach Zjednoczonych*, Toruń 1970; J. Raubo, *Neokonserwatyzm na tle systemu partyjnego w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Politologiczny” 2012, nr 2, s. 147–154; W. Zakrzewski *Szczególne cechy amerykańskiego systemu partyjno-politycznego i ich geneza*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Instytucje i doktryny prawno-polityczne Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Warszawa 1974.

⁷ *Słowniczek terminów wyborczych*, „U.S Election Assistance Commission, 633 3rd Steet NW, Suite 200 I Washington, DC 20001”, s. 117–118.

⁸ Artykuł 2 Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki, [w:] *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki...*

⁹ https://www.census.gov/history/www/homepage_archive/2020/november_2020.html [dostęp: 14.09.2024].

¹⁰ F.Ch. Brightly, *Supplement to Purdon's Digest ... A Digest of the Laws of Pennsylvania, from the Twenty-second Day of April, One Thousand Eight Hundred and Forty-six, to the Eleventh Day of*

roku przeprowadzone zostały 5 listopada. Zgodnie z dwudziestą poprawką do Konstytucji USA kadencja prezydenta rozpoczyna się w południe 20 stycznia następnego roku¹¹.

Prezydentem USA może zostać osoba, która ukończyła 35. rok życia, zamieszkuje na terytorium USA minimum 14 lat, nie popełniła przestępstw uniemożliwiających pełnienie urzędów federalnych oraz posiada obywatelstwo USA od urodzenia¹². Osoba niespełniająca wskazanych kryteriów może jednak zostać kandydatem, ale nawet w przypadku wyboru nie może objąć urzędu. Zasady wskazywania kandydatów nie zostały opisane w konstytucji, lecz zostały ukształtowane w drodze praktyki ustrojowej¹³. Wyłanianie kandydatów przez partie to bardzo złożony proces, w którym można wyróżnić dwa zasadnicze etapy.

Pierwszy etap ma charakter sondażowy i polega na przyjmowaniu przez partie zgłoszenia deklaracji chęci ubiegania się o kandydowanie na urząd Prezydenta. Ma to miejsce zazwyczaj na początku roku, w którym planowane są wybory. Zgłoszenie takiej deklaracji nie oznacza zobowiązania do kandydowania w wyborach. Zazwyczaj napływa od kilku do kilkunastu zgłoszeń. O to stanowisko najczęściej rywalizuje nawet kilkunastu kandydatów. Jeżeli chęć reelekcji zgłasza aktualnie pełniący urząd Prezydent zazwyczaj staje się on kandydatem swojej partii (w przypadku pierwszej kadencji). Inaczej sytuacja wygląda, gdy dana osoba jest już Prezydentem drugą kadencję. Wówczas udziela oficjalnego poparcia wskazanemu przez siebie kandydatowi, które jednak nie decyduje o nominacji tej osoby na oficjalnego kandydata partii, a jedynie może zwiększyć jej szanse.

Etap drugi polega na wskazaniu przedstawicieli na konwencji Partii Demokratycznej i Partii Republikańskiej. Może mieć to miejsce na trzy sposoby: przez stanowe i terytorialne komitety partyjne, przez stanowe i terytorialne konwencje partyjne lub w prawyborach¹⁴. Ostatnia z wymienionych instytucji jest przedmiotem analizy niniejszego artykułu.

April, One Thousand Eight Hundred and Forty-eight, Etc, J. Kay, Jun. & Bro., 1848, s. 33.
https://books.google.pl/books?id=jInE6LvM6acC&pg=PA33&lpg=PA33&dq=%22An+act+to+establish+a+uniform+time+for+holding+elections+for+electors+of+President+and+Vice-President+in+all+the+States+of+the+Union%22&source=bl&ots=OnYtv8SxdX&sig=ACfU3U06nr4qaisK_zWmvDLjSevn0iCBIw&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwihwN3u_MmDAXXSVEDHRSKDK4Q6AF6BAGKEAM#v=onepage&q=%22An%20act%20to%20establish%20a%20uniform%20time%20for%20holding%20elections%20for%20electors%20of%20President%20and%20Vice-President%20in%20all%20the%20States%20of%20the%20Union%22&f=false [dostęp: 14.09.2024].

¹¹ <https://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa-am20.html> [dostęp: 24.09.2024].

¹² Na skutek oskarżeń przedstawicieli Partii Republikańców w stosunku do Prezydenta Baracka Obamy zmuszony on był już w czasie kampanii wyborczej opublikować oficjalną kopię aktu urodzenia, gdyż jego przeciwnicy przekonywali, że urodził się on w Kenii, a do USA został przywieziony. Gdyby tak było, nie mógłby kandydować na urząd prezydenta. Po wyborach Prezydent ujawnił swój oryginalny akt urodzenia, z którego jednoznacznie wynika, że urodził się w Honolulu.

¹³ S Bożyk, *Wybory prezydenckie*, Białystok 1995, s. 18.

¹⁴ Ibidem, s. 19.

2. Rodzaje prawyborów (*primaries*)

Do połowy XX wieku władze partyjne w pełni kontrolowały wybory kandydatów na urząd prezydenta. Prawyборы zaczęły być organizowane wprowadzić już na początku XX wieku, ale pełniły raczej funkcję weryfikacji opinii wyborców. Skutek był taki, iż władze partii mogły wskazać kandydata z największym poparciem, ale miały także prawo nominować każdego innego. Zmieniło się to dopiero w 1968 roku, kiedy Partia Demokratyczna na konwencji, mimo wygranej E. McCarthy'ego, wbrew woli swoich wyborców wskazała Huberta Humphreya na kandydata w wyborach prezydenckich¹⁵. Niezadowolenie wyborców i porażka Humphreya z Richardem Nixonem¹⁶ spowodowały, że Partie Demokratów i Republikanów zmieniły ten system.

Prawyборы powinny odbywać się od maja do czerwca roku wyborczego, praktyka pokazuje jednak, że są bardziej rozłożone w czasie. Terminy *primaries* określane są w ustawach uchwalanych przez legislatury stanowe¹⁷. W 2000 roku Partia Republikańska zgłosiła propozycję, by stany podzielić na cztery grupy, w których prawyборы odbywałyby się w kolejności od najmniejszych stanów do największych (tzw. *Delaware Plan*), została ona jednak odrzucona na konwencji Republikanów w tym samym roku¹⁸. Tradycyjnie od 1920 roku zaczynają się one w stanie New Hampshire. Partycypacja w prawyborach nie jest obowiązkowa, może jedynie zwiększyć szanse kandydatów na wygraną. Jednym z najważniejszych etapów *primaries* jest super wtorek (*Super Tuesday*), czyli pierwszy wtorek lutego lub marca. Prawyборы odbywają się tego dnia w kilkunastu stanach. To wówczas media zaczynają intensywniej interesować się nadchodzącymi wyborami¹⁹. W toku prawyborów kandydaci poruszają tematy kontrowersyjne, które wywołują emocje wśród wyborców, a także przedstawiają sposoby rozwiązania problemów nurtujących społeczeństwo, by zwiększyć swoje poparcie²⁰.

Prawyборы mogą mieć charakter otwarty (*open primary*) lub zamknięty (*closed primary*). Ich rodzaj jest zróżnicowany między stanami. Główna różnica między nimi polega na tym, kto uprawniony jest do głosowania. W *primaries* otwartych każdy posiadający czynne prawo wyborcze może oddać głos na kandydata,

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ <https://web.archive.org/web/20180707173102/https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/scores.html#1968> [dostęp: 29.09.2024].

¹⁷ <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/2024-state-primary-election-dates> [dostęp: 18.09.2004].

¹⁸ A.M. Ludwikowska, R.R. Ludwikowski, *System wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych na tle porównawczym*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2008, nr 3, s. 45.

¹⁹ W super wtorek dotyczący ostatnich wyborów prezydenckich Donald Trump wygrał w 12 na 13 prawyborów w Partii Republikańskiej, a Joe Biden 15 na 16 prawyborów w Partii Demokratycznej, szerz. zob. <https://www.washingtonpost.com/elections/results/2024/03/05/super-tuesday/> [dostęp: 18.09.2024].

²⁰ Np. debatę w 2008 r. zdominowało zagadnienie opieki zdrowotnej, szerzej S.S. Flint, S.H. Gorin, *Health Care Reform in the 2008 Presidential Primaries*, „Health & Social Work” 2008, 33, 2, s. 83–86; w debacie 2024 najczęściej poruszano problemy gospodarcze i wojnę w Ukrainie.

bez konieczności formalnej przynależności do partii. Stany z tym systemem to np. Alabama, Arkansas, Georgia, Idaho, Indiana, Michigan, Teksas i Wirginia²¹. Jednak nie jest to koniec złożoności tego procesu. Prawyборы otwarte dzielą się na „partisan model” oraz „non-partisan model”. Zgodnie z pierwszym z nich w chwili wejścia do lokalu wyborca musi uprzednio wskazać kandydata, której partii zamierza poprzeć (np. Wirginia). W przypadku drugiego wyborcy mogą głosować na kandydatów z dowolnej partii i dopiero podczas oddawania głosu muszą dokonać ostatecznej deklaracji (np. Wisconsin).

Natomiast w *primaries* zamkniętych prawo udziału przyznano jedynie zarejestrowanym członkom danej partii. Model ten stosowany jest np. w stanach: Arizona, Connecticut, Delaware, Michigan, Nebraska oraz Nowy Jork²². System ten nie jest jednoznacznie pozytywnie oceniany przez członków partii, co znalazło odzwierciedlenie w orzeczeniach sądowych. Ustawa stanu Connecticut (§ 9-431), uchwalona w 1956 r., wymaga, aby wyborcy w prawyborach dowolnej partii politycznej byli zarejestrowanymi członkami tej partii. W 1984 roku Partia Republikanów w Connecticut przyjęła zaś zasadę, która zezwala niezależnym wyborcom (zarejestrowanym wyborcom niezrzeszonym w żadnej partii) na głosowanie w prawyborach na stanowiska federalne i stanowe. Na skutek tych działań przedstawiciele partii wnieśli pozew do Dystryktowego Sądu USA dla Dystryktu Connecticut, kwestionując konstytucyjność § 9-431. Sąd uznał argumentację, że wykluczanie niezarejestrowanych członków partii z procesu głosowania „pozbawia partię konstytucyjnego prawa do swobody stowarzyszania się wedle własnego uznania” i wydał zakaz stosowania tej zasady. Następnie w 1986 roku Sąd Najwyższy USA utrzymał w mocy decyzję Sądu Dystryktowego w tej sprawie. Nie rozstrzygnął jednak sporu, który z rodzajów prawyborów jest odpowiedni, twierdząc, że nie należy to do kompetencji sądu²³.

W innym orzeczeniu Sąd odniósł się do tzw. wyborów blankietowych w związku z wolą zmiany *primaries* zamkniętych na otwarte przez członków partii w stanie Kalifornia. 26 marca 1996 r. w uchwalono tam *The Open Primary Act of 1996*²⁴. *Proposition 198* wprowadziła tzw. wybory blankietowe, zmieniając partyjne prawyборы z zamkniętych na otwarte. Następnie 26 czerwca 2000 roku Sąd Najwyższy USA wydał orzeczenie w tej sprawie, uznając, że uchwalenie wskazanej ustawy „naruszyło granice konstytucyjnego prawa do zrzeszania się”²⁵, gdyż zmusza partię polityczną do akceptowania wyborów czynionych przez osoby, które albo odmówiły przynależności do tych partii, albo nawet wyraźnie

²¹ <https://fairvote.org/archives/open-and-closed-primaries/> [dostęp: 22.09.2024].

²² <https://fairvote.org/archives/open-and-closed-primaries/> [dostęp: 22.09.2024].

²³ *Tashjian v. Republican Party*, 479 U.S. 208 (1986), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/479/208/> [dostęp: 22.09.2024].

²⁴ E.R. Gerber, R.B. Morton, *Primary Election Systems and Representation*, Oxford 1998, s. 304–324.

²⁵ Prawo do zrzeszania się określone zostało w pierwszej poprawce do Konstytucji USA.

są wyborcami partii przeciwnej” oraz wyraził przekonanie, że „wystarczą jedne wybory, w których kandydat na prezydenta wybierany jest przez osoby nienależące do danej partii, aby tę partię zniszczyć”²⁶. W związku z tym Sąd Najwyższy uchylił *Proposition 198*. Obecnie w Kalifornii obowiązuje „zmodyfikowany” system zamkniętych prawyborów. Został zarejestrowany 29 września 2000 roku i wszedł w życie 1 stycznia 2001 roku. Zezwala on wyborcom, którzy nie podali preferencji partyjnych na udział w wyborach, pod warunkiem, że jest to zgodne z przepisami partii i Sekretarz Stanu powiadomił o tym wyborców we właściwy sposób²⁷. Wskutek tego orzeczenia wybory blankietowe zniesiono także w Waszyngtonie²⁸ i na Alasce.

Zarówno prawyborzy zamknięte, jak i otwarte mają zalety oraz wady. Autorka więcej pozytywnych aspektów dostrzega w organizacji *primaries* otwartych. Dają one swobodę wyboru elektoratowi, ze względu na brak wymogu przynależności partyjnej. Ponadto zmniejszają kontrolę ugrupowań nad wyborcami. Co prawda politycy mogą mieć niejako mniejszy wpływ na wskazanie zwycięzcy, gdyż możliwe jest wyłonienie faworyta głosami osób niezależnych. Jednak właśnie wtedy bliżej jest do obserwowania wyników odzwierciedlających prawdziwe opinie w społeczeństwie, a nie rozgrywek międzypartyjnych.

3. Casus 2024

Każde prawyborzy w Stanach Zjednoczonych są interesujące i odróżniające się od poprzednich. Charakteryzują się bowiem odmiennym sposobem prowadzenia retoryki czy poruszaniem przez kandydatów tematami²⁹. Jednak omawiane prawyborzy szczególnie zapiszą się w historii elekcji głowy państwa Stanów Zjednoczonych. Towarzyszyło im wiele emocji, zarówno ze względu na kontrowersyjność kandydatów walczących o urząd, jak i sam ich przebieg. Zyskały duże zainteresowanie prasy na całym świecie. Obserwując *primaries* na przestrzeni lat, tradycyjnie to media w dużym stopniu wpłynęły na ich przebieg i stały się głównym źródłem informacji o partyjnych potyczkach³⁰.

²⁶ California Democratic Party v. Jones, 530 U.S. 567 (2000), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/530/567/> [dostęp: 22.09.2024].

²⁷ Senate Bill No. 28 chapter 898 An act to amend Section 3006, to repeal Section 2001 of, and to repeal and add Sections 2151, 13102, 13203, 13206, 13230, 13300, 13301, and 13302 of, the Elections Code, relating to primary elections, http://www.leginfo.ca.gov/pub/99-00/bill/sen/sb_0001-0050/sb_28_bill_20000929_chaptered.pdf [dostęp: 22.09.2024].

²⁸ Washington State Grange v. Washington State Republican Party, 552 U.S. 442 (2008), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/552/442/> [dostęp: 22.09.2024].

²⁹ Temat retoryki w prawyborach poruszony został szerzej: J. Savoy, *Analysis of the style and the rhetoric of the 2016 US presidential primaries*, „Digital Scholarship in the Humanities” 2015, 33, 1.

³⁰ Media a kampania zob.: K. E. Kendall *Communication in the Presidential Primaries: Candidates and the Media, 1912–2000*, „Preager Series In Political Communication” 2000; Ch. Adamo,

W Partii Republikańskiej o kandydaturę walczyli: Doug Burgum, Chris Christie, Ron DeSantis, Nikki Haley, Asa Hutchinson, Mike Pence, Vivek Ramaswamy, Tim Scott oraz Donald Trump. Wszyscy oprócz ostatniego z wymienionych kandydatów udział wzięli w organizowanej przez partię debacie, Trump jako jedyny odmówił podpisania wymaganego zobowiązania lojalnościowego³¹. Mimo tego to Trump wysuwał się na prowadzenie³². Prawyборы nie odbyły się jednak bez komplikacji. Wynikały one przede wszystkim z faktu, że 11 stycznia 2021 roku Partia Demokratyczna złożyła wniosek o wszczęcie procedury *impeachmentu* wobec D. Trumpa, za podżeganie do powstania w związku z tzw. szturmem na Kapitol, który miał miejsce 6 stycznia 2021 roku³³. 13 stycznia 2021 roku Izba Reprezentantów postawiła go w stan oskarżenia³⁴. Atak ten przez Federalne Biuro Śledcze uznany został za akt krajowego terroryzmu³⁵. Zgodnie z § 3 XIV Poprawki do Konstytucji USA³⁶ żadna osoba biorąca udział bądź pomagająca w buncie nie może pełnić urzędów państwowych. Z tego względu Donald Trump został wykluczony z prawyborów w stanie Kolorado³⁷. Inne stany, które rozważały taką możliwość wycofały się z niej³⁸. Mimo licznych kontrowersji wokół Donalda Trumpa 12 marca 2024 r. został on oficjalnym przypuszczalnym kandydatem Partii Republikańskiej³⁹. Zaniepokojenie wśród członków ugrupowania po-

J. Carpenter, *Sentiment and the belief in fake news during the 2020 presidential primaries*, „Oxford Open Economics” 2023, 2, s. 1–9.

³¹ Zobowiązanie lojalnościowe polega na złożeniu deklaracji poparcia dla ewentualnego kandydata, zob. M. Astor *Trump Says He Won't Sign Loyalty Pledge Required for G.O.P. Debate*, „New York Times”. <https://www.nytimes.com/2023/08/10/us/politics/trump-gop-debate-loyalty-pledge.html> [dostęp: 19.09.2024].

³² Sondaż: J. Agiesta, A. Edwards-Levy, *CNN Poll: Trump holds significant lead in New Hampshire GOP primary, while Haley moves into second place*, „CNN Politics”, <https://edition.cnn.com/2023/11/16/politics/cnn-poll-new-hampshire-republican-primary/index.html> [dostęp: 18.09.2024].

³³ Więcej o szturmie na Kapitol napisano: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56004916> [dostęp: 18.09.2024].

³⁴ Szerzej I. Kraśnicka, *Dwukrotny impeachment prezydenta Donalda Trumpa jako precedens w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Sejmowy” 2022, nr 2 (169), s. 85–108.

³⁵ <https://www.nytimes.com/live/2021/03/02/us/joe-biden-news#the-fbi-director-calls-the-riot-domestic-terrorism-and-defends-the-bureaus-handling-of-threats> [dostęp: 22.09.2024].

³⁶ Treść czternastej Poprawki do konstytucji USA: <https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxiv> [dostęp: 18.09.2024].

³⁷ O wykluczeniu Donalda Trumpa z prawyborów w Kolorado szerz. zob. G. Grumbach, D. Gregorian, *Colorado Supreme Court kicks Trump off the state's 2024 primary ballot for violating the U.S. Constitution*, „NBC News”, <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/colorado-supreme-court-kicks-trump-states-2024-ballot-violating-us-con-rcna130484> [dostęp: 18.09.2024].

³⁸ M. Cohen, *Michigan Supreme Court rejects 'insurrectionist ban' case and keeps Trump on 2024 primary ballot*, „CNN politics”, <https://edition.cnn.com/2023/12/27/politics/michigan-supreme-court-rejects-insurrectionist-ban-case-trump/index.html> [dostęp: 18.09.2024].

³⁹ V. Chamlee, *Donald Trump Is Officially the Presumptive GOP Presidential Nominee, Securing More than Half of Delegates*, „People”, <https://people.com/donald-trump-2024-presumptive-republican-presidential-nominee-8605168> [dostęp: 18.09.2024].

jawilo się w czerwcu 2024 roku, gdy Trump został uznany za winnego wszystkich 34 fałszerstw dokumentacji biznesowej w ramach postępowania o łapówkarstwo⁴⁰. Pojawiły się wtedy nawet głosy nawołujące do rezygnacji Trumpa z kandydatury⁴¹. Jednak taka decyzja nie zapadła, a były Prezydent kontynuował kampanię.

Natomiast w Partii Demokratycznej w trakcie prawyborów wystąpiły inne komplikacje. Pierwotnie swoją kandydaturę zgłosili Marianne Williamson oraz Robert F. Kennedy Jr. Jednak w kwietniu urzędujący Prezydent USA Joe Biden zadeklarował, że będzie starał się o drugą kadencję i to on do końca 2023 roku wygrywał w sondażach. Komitet Krajowy partii poparł Prezydenta przed prawyborami, co spotkało się z krytyką partyjnych kontrkandydatów. W kolejnych miesiącach swoją kandydaturę ogłosił Dean Phillips, który ostatecznie z niej zrezygnował, popierając obecnie urzędującego Prezydenta. Joe Biden wyraźnie wysuwał się na prowadzenie⁴². W efekcie to on został ogłoszony oficjalnym kandydatem Partii Demokratycznej. Sytuację skomplikowała debata między Donaldem Trumpem a Joe Bidenem, w której udział obecnego Prezydenta oceniano bardzo negatywnie, co przyznała jego Dyrektor ds. Komunikacji⁴³. Dziennikarze stwierdzili, że chwilami był wręcz niezrozumiały, mylił się i gubił podczas wypowiedzi⁴⁴. Niekorzystny występ Prezydenta wytłumaczono przebiegiem. Zauważyć można było wyraźne niezadowolenie oraz zaniepokojenie spowodowane zaistniałą sytuacją wśród członków Partii Demokratycznej. Chęć zastąpienia Bidena pojawiła się zarówno ze strony wyborców⁴⁵, jak i jego partyjnych kolegów⁴⁶. Za-

⁴⁰ Więcej o procesie D. Trumpa: K. Scannell, L. Del Valle, J. Herb, *Donald Trump found guilty of all 34 charges in hush money trial*, „CNN politics”, <https://edition.cnn.com/politics/live-news/trump-hush-money-trial-05-30-24/index.html> [dostęp: 18.09.2024].

⁴¹ J. Lange, *Exclusive: One in 10 Republicans less likely to vote for Trump after guilty verdict, Reuters/Ipsos poll finds*, „Reuters”, <https://www.reuters.com/world/us/one-10-republicans-less-likely-vote-trump-after-guilty-verdict-reutersipsos-poll-2024-05-31/> [dostęp: 18.09.2024], B. Bushard *Post-Trump Conviction Polls Show Warning Signs—Most Independents Think Trump Should Drop Out*, „Forbes” <https://www.forbes.com/sites/brianbushard/2024/06/04/post-trump-conviction-polls-show-warning-signs-most-independents-think-trump-should-drop-out/> [dostęp: 18.09.2024].

⁴² *Marianne Williamson, Dean Phillips: The Democrats Pitched Against Biden In US Polls* <https://www.ndtv.com/world-news/joe-biden-donald-trump-us-presidential-elections-2024-marianne-williamson-dean-phillips-democrats-against-biden-in-us-polls-4984359> [dostęp: 18.09.2024].

⁴³ A. Zurcher, *Analysis: Biden's incoherent debate performance heightens fears over his age*, „BBC”, <https://www.bbc.com/news/articles/crgedpw4r5eo> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁴ Opinie dziennikarzy po debacie prezydenckiej: E. Bradner, D. Strauss, S. Contorno, A.J.G. Krieg, *Takeaways from CNN's presidential debate with Biden and Trump*, „CNN”, <https://edition.cnn.com/2024/06/27/politics/takeaways-biden-trump-debate/index.html> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁵ A. Faguy, *'Something needs to happen' - Democratic voters on replacing Biden*, „BBC News”, <https://www.bbc.com/news/articles/c6p2w01lg77o> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁶ B. Kamisar, A. Seitz-Wald, *Democrats are talking about replacing Joe Biden. That wouldn't be so easy. Democratic Party rules make it almost impossible to replace nominees without their consent, let alone smoothly substitute in someone else.*, „NBC News”,

sady jednak wskazywały wyraźnie – jedyną możliwością zmiany kandydata była dobrowolna rezygnacja Bidena. W mediach zaczęto pojawiać się coraz więcej głosów niezadowolonych z decyzji urzędującego Prezydenta, np. członek Kongresu Adam Schiff na łamach „New York Timesa” wróżył Partii Demokratycznej porażkę⁴⁷. Z apelem wystąpili kolejni członkowie Izby Reprezentantów i Senatorowie⁴⁸. Reakcje te przyniosły oczekiwany skutek i ostatecznie 21 lipca 2024 roku Prezydent Joe Biden zrezygnował z kandydowania⁴⁹. Tego samego dnia poparł w wyborach na urząd prezydenta Kamalę Harris⁵⁰. Ze względu na naglące terminy, na Krajowej Konwencji Demokratycznej, mimo podzielonych opinii w związku z przyjętą formą prawyborów online⁵¹, odbyło się głosowanie, w którym Kamala Harris zyskała większość głosów⁵². Tym samym stała się oficjalną kandydatką Partii Demokratów w listopadowych wyborach prezydenckich⁵³. Zatem wskazany przez Demokratów w *primaries* kandydat nie okazał się odpowiednim i co więcej ostatecznym kandydatem partii. Ponadto można, że prawyборы odbyły się dwukrotnie – raz typowo, wiosną, a ponownie w lipcu i sierpniu, co w historii wyborów prezydenckich jest precedensem.

Podsumowanie

Obserwując *primaries* na przestrzeni lat, możemy zauważyć, że wywołują one ogromne emocje, nie tylko wśród mieszkańców USA. Wpływają także na

<https://www.nbcnews.com/politics/2024-election/can-democrats-replace-joe-biden-ballot-rcna159374> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁷ Wypowiedź Schiffa: M.S. Schmidt, M. Mazzetti, *Schiff Warned of Wipeout for Democrats if Biden Remains in Race*, „New York Times”, <https://www.nytimes.com/2024/07/16/us/politics/schiff-biden-democrats.html> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁸ Apele kolejnych członków Partii Demokratycznej: I. Sentner, *Casten becomes yet another House Dem to call for Biden to step aside*, „Politico”, <https://www.politico.com/news/2024/07/19/sean-casten-biden-to-step-aside-00169746> [dostęp: 18.09.2024]; *Four more US Democrats in Congress call for Biden to end campaign* „Reuters” <https://www.reuters.com/world/us/four-more-us-democrats-congress-call-biden-end-campaign-2024-07-19/> [dostęp: 18.09.2024].

⁴⁹ Oficjalna rezygnacja Joe Bidena z kandydatury: <https://x.com/joebiden/status/1815080881981190320?s=46> [dostęp: 18.09.2024].

⁵⁰ Poparcie Kamali Harris przez Joe Bidena: <https://x.com/joebiden/status/1815087772216303933?s=46> [dostęp: 18.09.2024].

⁵¹ Wątpliwości dotyczące wyborów online w USA szerzej opisano: R. Gibson, *Elections Online: Assessing Internet Voting in Light of the Arizona Democratic Primary*, „Political Science Quarterly” 2001, 116, 4, s. 561–583.

⁵² Przepisy niektórych stanów wymagają ogłoszenia kandydata na prezydenta na 90 dni przed wyborami, dlatego głosowanie odbyło się online, a nie na partyjnej konwencji w Chicago (19–20 sierpnia 2024).

⁵³ M. Matza, S. Cabral, *Kamala Harris formally chosen as Democratic nominee*, „BBC news”, <https://www.bbc.com/news/articles/c4ng1my55vno> [dostęp: 18.09.2024].

wszystkie sfery życia amerykańskiego społeczeństwa. Dla przykładu w czasie szczególnie długich *primaries* lokalne firmy w stanach, które zwykle nie są narażone na kampanie prawyborcze, uzyskują egzogeniczny wzrost przychodów⁵⁴.

Celem prawyborów jest wyłonienie kandydata, który daje szansę uzyskania wygranej w wyborach prezydenckich. Eliminują one możliwość rozproszenia głosów, do którego mogłoby dojść, gdyby kandydatów w dowolnej liczbie zgłaszały komitety wyborcze. Z punktu widzenia partii system ten, szczególnie *primaries* zamkniętych, jest korzystny. Ułatwia kontrolę nad wyborcami oraz skłania obywateli do członkostwa w partiach. Z drugiej jednak strony, z omawianych prawyborów, głównie na przykładzie Partii Demokratycznej, możemy wyciągnąć wniosek, że nie są one zwierciadłem społecznych preferencji, co znalazło swój wyraz w sondażach przeprowadzonych wśród wyborców⁵⁵.

Można zatem sformułować pytanie: czy aż tak skomplikowany system wyłaniania kandydatów na prezydenta USA można uprościć? Zdaniem Autorki jego ujednolicenie byłoby korzystne, gdyż uniknięto by wówczas nieporozumień. Dokonać tego można w drodze zmian statutów Partii Demokratycznej i Republikańskiej. Jedyną przeszkodę może stanowić brak spójności w działaniu stanów, których orzecznictwo jest podzielone. Jak wskazano w tekście, wady tego systemu dostrzegają także Amerykanie, czego dowodem były zgłaszane postulaty reform w zakresie prawyborów w poszczególnych stanach. Praktyka jednak dowodzi, że nie ma na razie politycznej woli, by dokonano takich zmian. Podobnie można dostrzec brak chęci w sprawie ujednolicenia zasad i sposobu głosowania w wyborach zasadniczych w różnych stanach, co wynika z silnego przywiązania do federalizmu. Niektóre z reguł prawyborów wymagają zmian celem dostosowania ich do współczesnych realiów wyborczych. Zasada, zgodnie z którą aktualnie pełniący urząd prezydent zazwyczaj staje się kandydatem swojej partii (w przypadku pierwszej kadencji), może prowadzić do wskazania w prawyborach pretendenta, który nie spełnia oczekiwań obywateli, jak stało się w przypadku Joe Bidena. Mimo zmiany kandydata podczas Krajowej Konwencji Partii Demokratycznej Kamali Harris nie udało się odrobić strat w kampanii, co przyczyniło się do wygranej Donalda Trumpa. Precedens z 2024 roku pokazuje, że instytucja prawyborów w USA jest w stanie kryzysu.

Bibliografia

Adamo Ch., Carpenter J., *Sentiment and the belief in fake news during the 2020 presidential primaries*, „Oxford Open Economics” 2023, 2.

⁵⁴ R. Lessem, C. Urban, *Local economic gains from primary election spending*, „The Economic Journal” 2016, 126, 597, s. 2147–2172.

⁵⁵ <https://edition.cnn.com/polling/approval-rating-polls> [dostęp: 23.09.2024].

- Agiesta J., Edwards-Levy A., *CNN Poll: Trump holds significant lead in New Hampshire GOP primary, while Haley moves into second place*, "CNN Politics", <https://edition.cnn.com/2023/11/16/politics/cnn-poll-new-hampshire-republican-primary/index.html> [dostęp: 18.09.2024].
- Astor M., *Trump Says He Won't Sign Loyalty Pledge Required for G.O.P. Debate*, „New York Times” <https://www.nytimes.com/2023/08/10/us/politics/trump-gop-debate-loyalty-pledge.html> [dostęp: 19.09.2024].
- Bożyk S., *Wybory prezydenckie*, Białystok 1995.
- Bradner E., Strauss D., Contorno S., Krieg A.J.G., *Takeaways from CNN's presidential debate with Biden and Trump*, "CNN", <https://edition.cnn.com/2024/06/27/politics/takeaways-biden-trump-debate/index.html> [dostęp: 18.09.2024].
- Brightly F. Ch., *Supplement to Purdon's Digest ... A Digest of the Laws of Pennsylvania, from the Twenty-second Day of April, One Thousand Eight Hundred and Forty-six, to the Eleventh Day of April, One Thousand Eight Hundred and Forty-eight, Etc.*, J. Kay, Jun. & Bro., 1848, https://books.google.pl/books?id=jInE6LvM6acC&pg=PA33&lpg=PA33&dq=%22An+act+to+establish+a+uniform+time+for+holding+elections+for+electors+of+President+and+Vice-President+in+all+the+States+of+the+Union%22&source=bl&ots=OnYtv8SxdX&sig=ACfU3U06nr4qaisK_zWmvDLjSevn0iCBlw&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwihWN3u_MmDaxXXSvEDHRSKDK4Q6AF6BAGKEAM#v=onepage&q=%22An%20act%20to%20establish%20a%20uniform%20time%20for%20holding%20elections%20for%20electors%20of%20President%20and%20Vice-President%20in%20all%20the%20States%20of%20the%20Union%22&f=false [dostęp: 14.09.2024].
- Bushard B., *Post-Trump Conviction Polls Show Warning Signs—Most Independents Think Trump Should Drop Out*, „Forbes” <https://www.forbes.com/sites/brianbushard/2024/06/04/post-trump-conviction-polls-show-warning-signs-most-independents-think-trump-should-drop-out/> [dostęp: 18.09.2024].
- California Democratic Party v. Jones*, 530 U.S. 567 (2000), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/530/567/> [dostęp: 22.09.2024].
- Chamlee V., *Donald Trump Is Officially the Presumptive GOP Presidential Nominee, Securing More than Half of Delegates*, „People”, <https://people.com/donald-trump-2024-presumptive-republican-presidential-nominee-8605168> [dostęp: 18.09.2024].
- Ciapała J., *Status ustrojowy prezydenta jako głowy państwa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1996, R. 58, z. 2.
- Cohen M., *Michigan Supreme Court rejects 'insurrectionist ban' case and keeps Trump on 2024 primary ballot*, „CNN politics”, <https://edition.cnn.com/2023/12/27/politics/michigan-supreme-court-rejects-insurrectionist-ban-case-trump/index.html> [dostęp: 18.09.2024].
- Faguy A., *'Something needs to happen' – Democratic voters on replacing Biden*, „BBC News”, <https://www.bbc.com/news/articles/c6p2w01lg77o> [dostęp: 18.09.2024].

- Flint S.S., Gorin S.H., *Health Care Reform in the 2008 Presidential Primaries*, „Health & Social Work” 2008, 33, 2.
<https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/2024-state-primary-election-dates> [dostęp: 18.09.2004].
- Four more US Democrats in Congress call for Biden to end campaign*, „Reuters”
<https://www.reuters.com/world/us/four-more-us-democrats-congress-call-biden-end-campaign-2024-07-19/> [dostęp: 18.09.2024].
- Gerber E.R., Morton R.B., *Primary Election Systems and Representation*, Oxford 1998.
- Gibson R., *Elections Online: Assessing Internet Voting in Light of the Arizona Democratic Primary*, „Political Science Quarterly” 2001, 116, 4.
- Grumbach G., Gregorian D., *Colorado Supreme Court kicks Trump off the state's 2024 primary ballot for violating the U.S. Constitution*, „NBC News”,
<https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/colorado-supreme-court-kicks-trump-states-2024-ballot-violating-us-con-rcna130484> [dostęp: 18.09.2024].
- Kamisar B., Seitz-Wald A., *Democrats are talking about replacing Joe Biden. That wouldn't be so easy. Democratic Party rules make it almost impossible to replace nominees without their consent, let alone smoothly substitute in someone else*, „NBC News”, <https://www.nbcnews.com/politics/2024-election/can-democrats-replace-joe-biden-ballot-rcna159374> [dostęp: 18.09.2024].
- Kendall K.E., *Communication in the Presidential Primaries: Candidates and the Media, 1912–2000*, „Preager Series In Political Communication” 2000.
- Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, tłum. A. Pułło, Warszawa 2002.
- Kraśnicka I., *Dwukrotny impeachment prezydenta Donalda Trumpa jako precedens w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Sejmowy” 2022, nr 2 (169), s. 85–108.
- Lange J., *Exclusive: One in 10 Republicans less likely to vote for Trump after guilty verdict, Reuters/Ipsos poll finds*, „Reuters”, <https://www.reuters.com/world/us/one-10-republicans-less-likely-vote-trump-after-guilty-verdict-reutersipsos-poll-2024-05-31/> [dostęp: 18.09.2024].
- Lessem R., Urban C., *Local economic gains from primary election spending*, „The Economic Journal” 2016, 126, 597.
- Ludwikowska A.M., Ludwikowski R.R., *System wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych na tle porównawczym*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2008, nr 3.
- Marianne Williamson, Dean Phillips: The Democrats Pitched Against Biden In US Polls* <https://www.ndtv.com/world-news/joe-biden-donald-trump-us-presidential-elections-2024-marianne-williamson-dean-phillips-democrats-against-biden-in-us-polls-4984359> [dostęp: 18.09.2024].
- Matza M., Cabral S., *Kamala Harris formally chosen as Democratic nominee*, „BBC news”, <https://www.bbc.com/news/articles/c4ng1my55vno> [dostęp: 18.09.2024].

- Nowak K., *System partyjny w Stanach Zjednoczonych*, Toruń 1970.
- Pułto A., *System konstytucyjny Stanów Zjednoczonych*, Warszawa 1997.
- Pułto A., *System prezydencki*, [w:] M. Domagała (red.), *Konstytucyjne systemy rządów*, Warszawa 1997.
- Raubo J., *Neokonserwatyzm na tle systemu partyjnego w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Politologiczny”, 2012, nr 2.
- Sarnecki P., *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych*, wyd. 4, Warszawa 2008.
- Savoy J., *Analysis of the style and the rhetoric of the 2016 US presidential primaries*, „Digital Scholarship in the Humanities” 2015, 33, 1.
- Scannell K., Del Valle L., Herb J., *Donald Trump found guilty of all 34 charges in hush money trial*, „CNN politics”, <https://edition.cnn.com/politics/live-news/trump-hush-money-trial-05-30-24/index.html> [dostęp: 18.09.2024].
- Schmidt M.S, Mazzetti M., *Schiff Warned of Wipeout for Democrats if Biden Remains in Race*, „New York Times”, <https://www.nytimes.com/2024/07/16/us/politics/schiff-biden-democrats.html> [dostęp: 18.09.2024].
- Senate Bill No. 28 chapter 898 An act to amend Section 3006, to repeal Section 2001 of, and to repeal and add Sections 2151, 13102, 13203, 13206, 13230, 13300, 13301, and 13302 of, the Elections Code, relating to primary elections*, http://www.leginfo.ca.gov/pub/99-00/bill/sen/sb_0001-0050/sb_28_bill_20000929_chaptered.pdf [dostęp: 22.09.2024].
- Sentner I., *Casten becomes yet another House Dem to call for Biden to step aside*, „Politico”, <https://www.politico.com/news/2024/07/19/sean-casten-biden-to-step-aside-00169746> [dostęp: 18.09.2024].
- Słowniczek terminów wyborczych, „U.S Election Assistance Commission, 633 3rd Steet NW, Suite 200 I Washington, DC 20001”;
- Tashjian v. Republican Party, 479 U.S. 208 (1986), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/479/208/> [dostęp: 22.09.2024].
- Washington State Grange v. Washington State Republican Party, 552 U.S. 442 (2008), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/552/442/> [dostęp: 22.09.2024].
- Zakrzewski W., *Szczególne cechy amerykańskiego systemu partyjno-politycznego i ich geneza*, [w:] W. Sokolewicz (red.), *Instytucje i doktryny prawno-polityczne Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Warszawa 1974.
- Zurcher A., *Analysis: Biden's incoherent debate performance heightens fears over his age*, „BBC”, <https://www.bbc.com/news/articles/crgedpw4r5eo> [dostęp: 18.09.2024].
- Żołądek Ł., *Kolegium elektorów w amerykańskich wyborach prezydenckich*, „In-fos. Zagadnienia Społeczno-Gospodarcze” 2020, 14 <https://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa-am20.html> [dostęp: 24.09.2024].
- <https://www.washingtonpost.com/elections/results/2024/03/05/super-tuesday/> [dostęp: 18.09.2024].

https://www.census.gov/history/www/homepage_archive/2020/november_2020.html [dostęp: 14.09.2024].
<https://fairvote.org/archives/open-and-closed-primaries/> [dostęp: 22.09.2024].
<https://fairvote.org/archives/open-and-closed-primaries/> [dostęp: 22.09.2024].
<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56004916> [dostęp: 18.09.2024].
<https://www.nytimes.com/live/2021/03/02/us/joe-biden-news#the-fbi-director-calls-the-riot-domestic-terrorism-and-defends-the-bureaus-handling-of-threats> [dostęp: 22.09.2024].
<https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxiv> [dostęp: 18.09.2024].
<https://x.com/joebiden/status/1815080881981190320?s=46> [dostęp: 18.09.2024].
<https://x.com/joebiden/status/1815087772216303933?s=46> [dostęp: 18.09.2024].
<https://edition.cnn.com/polling/approval-rating-polls> [dostęp: 23.09.2024].
<https://web.archive.org/web/20180707173102/https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/scores.html#1968> [dostęp: 29.09.2024].

The role of the primaries in the presidential elections in the United States of America. Casus 2024.

Abstract

The article analyses the primaries presidential election in the United States of America. The author familiarized their course and types by juxtaposing systemic assumptions with practice. Using the example of the primaries of candidates for President in 2024, the author considered their role in the election of the head of state of the United States of America.

Keywords: primaries election, president, United States of America, constitution, elections, system of the USA.